
UVOD

Tabula 22. u svojem najvećem dijelu donosi radove uvrštene u temat „Susreti između dviju (imaginarnih) obala“, nastao na temelju znanstvenoga kolokvija održanog u listopadu 2024. godine u Sveučilišnoj knjižnici u Puli u čast prof. dr. sc. Valnee Delbianco.

Taj je kolokvij, priređen u povodu 70. rođendana ugledne hrvatske znanstvenice i dugogodišnje profesorice Filozofskoga fakulteta u Puli, poslužio kao povod okupljanju radova koji čine ovaj temat. On je oblikovan kao izraz dubokoga poštovanja prema znanstvenom i nastavničkom djelovanju prof. dr. sc. Valnee Delbianco te kao iskrena zahvala za njezinu stručnu predanost i ljudsku nesebičnost koju je tijekom desetljeća neumorno iskazivala brojnim suradnicima i autorima ovdje predstavljenih priloga.

Temat okuplja devet radova koje su napisali kolege, prijatelji i studenti profesorice Delbianco. Dijelom je riječ o autorima s Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli – institucije koja je i organizirala kolokvij – no uvršteni su i radovi drugih suradnika koji su na različite načine profesionalno i ljudski povezani s Valneom Delbianco.

Svojim primarnim istraživačkim interesima autori ovih priloga međusobno se razlikuju, kao što su raznolika i njihova teorijska te metodološka uporišta. Njihovi se znanstvenoistraživački pristupi protežu od klasične filologije, književne povijesti i teorije, stilistike, leksikologije i dijalektologije pa sve do kulturalne kritike koja posebnu pozornost posvećuje fenomenima multikulturalnosti. Ta se raznolikost, međutim, nipošto ne doima slučajnom: radovi su oblikovani poticajima koji proizlaze iz širokoga humanističkog uvida i ustrajne posvećenosti filologiji koju je profesorica u svojem radu neprestano iskazivala.

Tijekom svojega znanstvenog djelovanja prof. dr. sc. Valnea Delbianco ostvarila je niz iznimnih filoloških prinosa na području povijesti književnosti, kroatistike i komparatistike. Sudjelovala je u brojnim znanstvenim projektima, izlagala na konferencijama u zemlji i inozemstvu te objavila velik broj vrijednih studija, među kojima se ističu monografije *Talijanski kroatist Arturo Cronia: Zadar 1896. – Padova 1967.* (2004) i *Razumjeti drugoga* (u suautorstvu sa Sanjom Roić, 2014),

kao i njezini znanstveni članci „Prvi talijanski prijevod Držićeva Skupa“, „Danteova *Božanstvena komedija* u čakavskom prijevodu“, „Ivo Frangeš i hrvatska talijanistika“, „Šime Ljubić u talijanskoj leksikografiji“, „Znanstveni prinos talijanskoga slavista Cire Gianellija“, „Kukuljević i nezaboravljena Istra“, „Učena Puljanka Philippa Lazea“ te „Biblijske žene u hrvatskoj književnosti srednjega vijeka i renesanse“.

U svome predanom znanstvenom radu prof. dr. sc. Valnea Delbianco otvarala je širok raspon tema, nerijetko se dotičući i onih prijepornih i zahtjevnih pitanja koja proizlaze iz procesa (pre)oblikovanja književnoga kanona te iz složenih odnosa između historije i historiografije književnosti. Riječ je o pitanjima što se protežu od temeljnih promišljanja o značenju i ulozi književne povijesti do suptilnih mehanizama koji reguliraju doticaje dviju kultura. U tom se okviru otvaraju i ključna pitanja: koja je zadaća književnoga povjesničara, na koji ga način konkretni povijesni i prostorni konteksti određuju te kako se uopće uspostavlja dijalog – ili barem pokušaj dijaloga – između različitih kulturnih tradicija. Riječ je i o onim znanstvenim i akademskim tradicijama, kada bavljenje stranih slavista hrvatskom književnošću razumijevamo kao interkulturalnu činjenicu, i o onim umjetničkim, kada književno prevođenje, prijevodi i prevoditelji postaju osjetljivo mjesto u kojem se – unatoč razlikama, od povijesne distance do jezičnih i drugih posebnosti – ostvaruju doticaji dviju kultura. Susreti između dviju – ponekad samo imaginarnih – obala.

Slijedom takvih nadahnjujućih izazova, radovi okupljeni u ovome tematu grupiraju se oko nekoliko prepoznatljivih tematskih čvorišta. Ona obuhvaćaju književnopovijesna čitanja hrvatske i svjetske književnosti srednjega i ranoga novog vijeka, istraživanja hrvatsko-talijanskih kulturnih i književnih odnosa te hrvatsko-talijanskih jezičnih dodira te proučavanje Istre u njezinoj povijesnoj i suvremenoj dimenziji.

Upravo se u potonju tematsku liniju smješta rad Sanje Roić „*Bolji život / La miglior vita*, klasik multikulturalne Istre“, kojim se temat i otvara, a koji Tomizzin roman promatra kao djelo hrvatske i talijanske književnosti, ističući njegovu multikulturalnu i interdisciplinarnu vrijednost te važno mjesto koje bi trebao zauzimati u nastavi istarske zavičajne književnosti. Rad Marije Rite Leto „Pisma Artura Cronije Giovanniju Maveru“, nastao u izravnoj poveznici s opsežnim istraživanjima Valnee Delbianco, posvećenima tom uglednom talijanskom povjesničaru književnosti,

analizira pisma iz arhiva Giovannija Mavera koja dokumentiraju korespondenciju između Mavera i Artura Cronije te služe kao vrijedan izvor za rekonstrukciju njihova odnosa i razvoja talijanske slavistike u razdoblju njezina formiranja i afirmacije. Rad Tanje Habrle „Žensko autorstvo u časopisu *Varietas* (1904. – 1912.): prisutnost, prilozi, recepcija i kulturna medijacija” pokazuje kako je talijanski mjesečnik *Varietas* početkom 20. stoljeća djelovao kao prostor kulturne medijacije u kojem su ženski autorski glasovi ulazili u širi europski kontekst, što potvrđuju i dvojezični izvori iz digitalne zbirke Biblioteca Nazionale Centrale di Roma i primjeraka pohranjenih u Sveučilišnoj knjižnici u Puli. Na srodnom tragu preispitivanja kanona i uvjeta njegove konsolidacije nastaje i rad Violete Moretti i Mislava Benića „Sapfička oda Filipe Lazeje Jean-Jacquesu Boissardu kao prostor ženske pjesničke afirmacije“ koji, polazeći od istraživanja Valnee Delbianco posvećenih istarskoj renesansnoj pjesnikinji Filipi Lazeji, tumači sapfičku odu kao prostor ženske pjesničke samopotvrde, u kojem se pohvala Boissardu isprepleće s implicitnom rodnom polemikom i strategijama afirmacije autoričina autoriteta te donosi novi prijevod pjesme popraćen komentarima. Rad Dubravke Dulibić-Paljar „Duhovne vježbe i filozofija življenja u Petrarčinu pismu *Uspinjanje na Mont Ventoux*“ nadovezuje se na istraživanje istoga razdoblja zapadnjačke kulturne i književne povijesti, razmatrajući na koji način Petrarčino pismo ostvaruje ideal filozofije kao načina življenja te reinterpreтира antičko-kršćansku „brigu za sebe“ u duhu renesansnog humanizma. Na tu se tematsku liniju, usmjerenu prema duhovnim praksama i etičkim vrednotama srednjega vijeka i renesanse, nadovezuje rad Ružice Pšihistal „Čistoća – herojska vrлина biblijskih žena“, koji propituje može li se čistoća u likovima biblijskih žena i ranokršćanskih svetica razumjeti kao herojska vrлина, s posebnim naglaskom na lik Judite kao amblematski primjer „herojske čistoće“. Osim tih priloga, tu su i radovi iz područja leksikologije te dijalektologije. Rad Vlatke Štimac Ljubas „Etimološka odrednica u (e-) leksikografskim izdanjima na primjeru talijanskih posuđenica“ analizira kako leksikografska izdanja – tiskana i mrežna, enciklopedijska i jezična – pristupaju etimološkoj obradi talijanskih posuđenica, uspoređujući opseg, oblik i funkciju etimoloških odrednica te ističući njihove sličnosti, razlike i posebnosti. Dijalektološki rad Line Pliško i Samante Milotić Bančić „Kako ‘kantâ’ more Elis Lovrić“ analizira rabačku cakavštinu u glazbenoj priči „Kanat od mora“, uspoređujući fonološke i morfološke značajke stihova s govorom Rapca te zaključujući da suvremena poezija Elis Lovrić zadržava prepoznatljiv starinski idiomski ton. Osobito

mjesto u tematu zauzima prilog Teodore Fonović Cvijanović i Blaženke Martinović „Jezikom i stilom kroza znanstveni tekst: osvrt na sintaksu jezičnoga izraza prof. Delbianco” koji donosi detaljan osvrt na sintaksu jezičnoga izraza naše slavjenice.

Međutim, to nipošto ne znači da su radovi okupljeni u ovome tematu tek prigodne, slavljeničke naravi. Naprotiv, riječ je o prilogima proizišlima iz predanoga znanstvenog rada – onakva koji utjelovljuje najviše humanističke vrijednosti što ih je prof. dr. sc. Valnea Delbianco u svojem stručnom, znanstvenom i nastavničkom djelovanju kontinuirano njegovala. Riječ je o vrijednostima intelektualne radoznalosti i kritičkoga mišljenja, filološke preciznosti i disciplinarnosti, otvorenosti prema drugome i interkulturene osjetljivosti, etičnosti i akademske čestitosti, spremnosti na dijalog, pedagoške predanosti i širine humanističkog pogleda. Upravo su takvi kriteriji, tako prepoznatljivi u njezinu radu, usmjerili i oblikovali priloge okupljene u ovome tematu, dajući im ozbiljnost, utemeljenost i znanstvenu relevantnost.

Slične su odlike znanstvenoga pristupa obilježje i dvaju radova koji nisu dio temata, ali se nalaze u ovome broju *Tabule*. Prvi je rad iz područja klasične filologije, Nade Bulić „De nota prima folii primi *Codicis Iadertini*“, koji filološki analizira prvu bilješku u *Codexu Iadertinusu* (1532), ispituje njezin odnos prema cjelini rukopisa, prepisivačkoj tradiciji i Lučićevu izdanju *Obsidio Iadrensis* te preispituje pouzdanost korekcije imena autora, otvarajući prostor novim razmatranjima o autorstvu izvornoga djela i njegova prijepisa. Drugi rad u ovome broju, „Utopija i određena negacija: estetika otpora u književnosti i pjesmi od Shakespearea do Nicka Cavea“ Sama Gilchrista Halla, otvara tematski drukčiji, ali jednako promišljen pristup književnom tekstu. Polazeći od Horkheimerova i Adornova pojma „određene negacije“, rad pokazuje kako različita umjetnička djela – od Shakespearea i Manna do Rilkea, Donne, Nine Simone i Nicka Cavea – izražavaju težnju prema drukčijem svijetu, ali i svijest o njezinoj ograničenosti. U toj se napetosti oblikuje estetska gesta otpora koja, unatoč fragmentarnosti i nesavršenosti, potvrđuje važnost humanističkih znanosti u suvremenome kulturnom kontekstu.

Radovi okupljeni u ovome broju *Tabule* – i oni posvećeni prof. dr. sc. Valnei Delbianco i oni izvan temata – potvrđuju raznolikost i istraživačku

živost suvremenih humanističkih disciplina. Unatoč različitim područjima i metodološkim polazištima, svi tekstovi dijele usmjerenost prema pažljivo čitanju književnih, jezičnih i kulturnih pojava te prema promišljanju njihova mjesta u širem povijesnom i teorijskom okviru. Ta raznolikost pristupa pokazuje kontinuiranu relevantnost humanističkog istraživanja i njegov doprinos razumijevanju složenosti kulturnih i intelektualnih procesa i minulih vremena i razdoblja u kojem živimo.

Dubravka Dulibić-Paljar

Urednica Tabule br. 22

(Filozofski fakultet, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli)